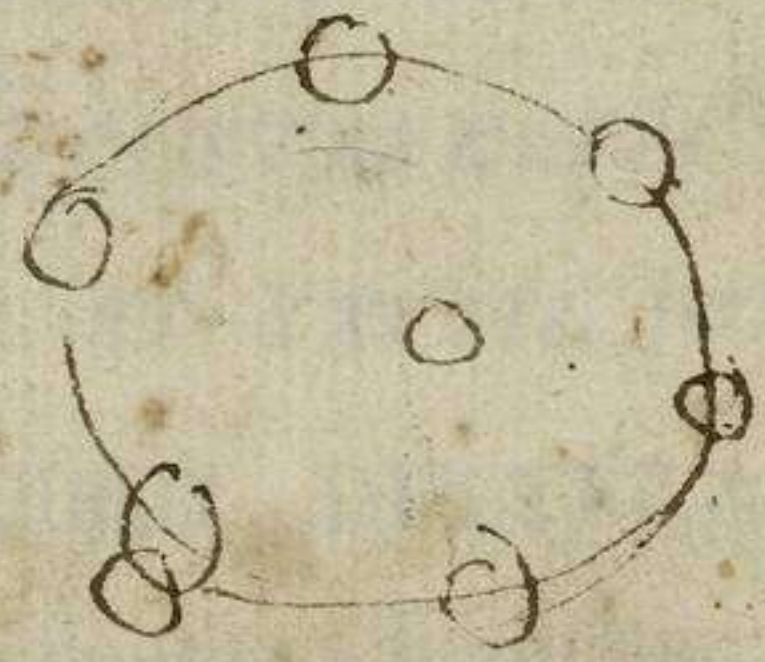
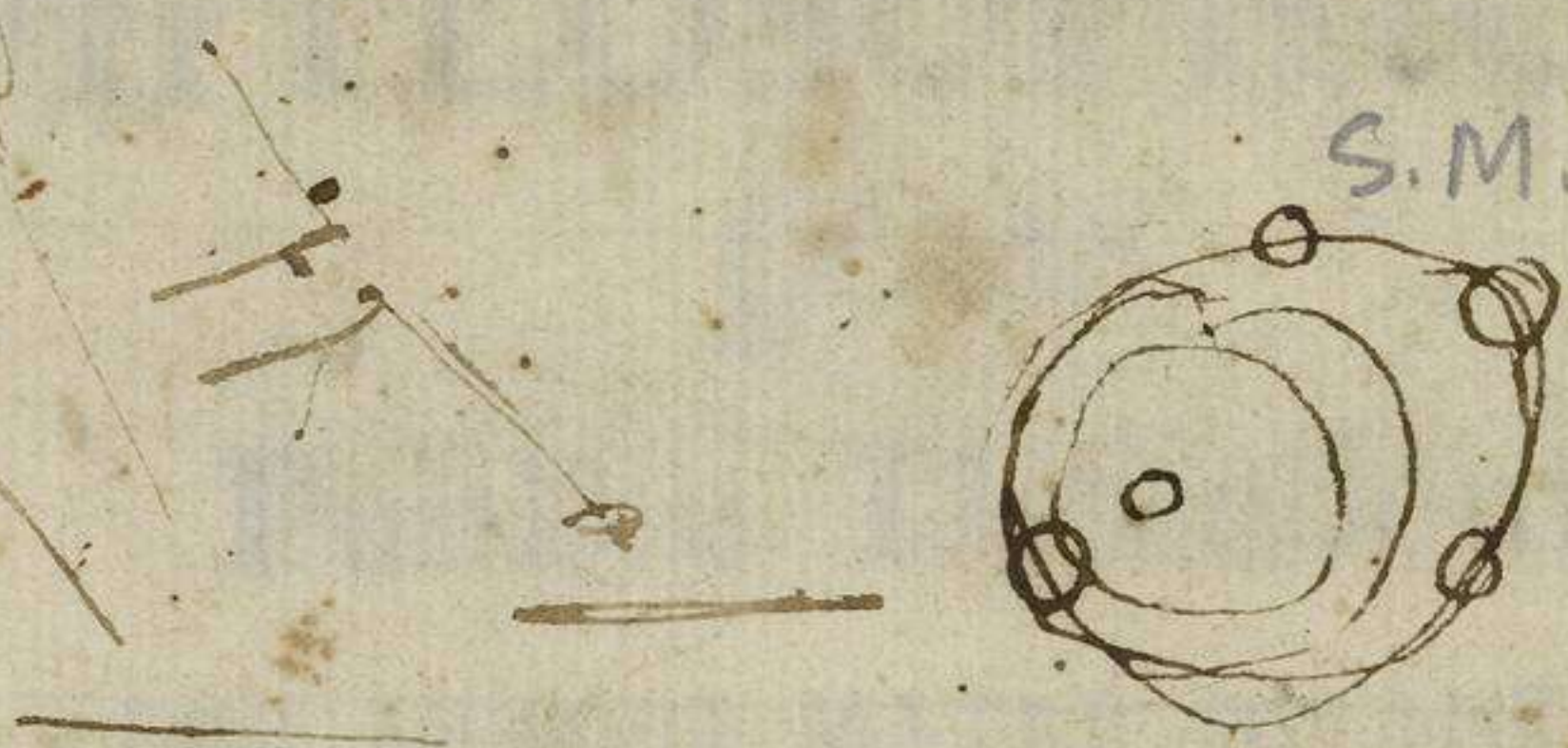

1(043)
MAT.

S.M. / C 1/2

in custodia
op. p. p. p.

Pablo et al.

invito com. Domine

Domus

Domus

questio

et

9

Max

Maximus

-37

P. - 1053 A

1034767

SM C*1 2 R. 1053 A

PROPOSITIONES
PHYLOSOPHICAE
QUAS

Publice Defendent

(DEO EJUSQUE MATRE JUVANTIBUS)

Fr. ANTONIUS CINTES CARM^{ta.}, ET D. PETRUS PONS.

DIEBUS XXVII. ET XXVIII. JUN. AN. MDCCLXXXV.

QUIBUS DEXTERAM TENET

Fr. JOSEPHUS MATARÓ

IN PUBLICA PP. CARMELITARUM MAGONENSIVM CATHEDRA
PHYLOSOPHIAE PROFESSOR.

LOCUM PUGNAE DABIT, TEMPLUM CARMELI

EJUSDEM CIVITATIS HORA IV. POMERIDIANA.

FACTA CUILIBET POST IV. SINGULAS IMPUGNANDI

FACULTATE.

EX PRAELO JOANNAE FABREGUES VID. REG. TYPOG.

PROPOSITIONES
PHILOSOPHICAE
QUAS

Publice Defendunt

(DEO EJUSQUE MATRE JUVANTIBUS)

FR. ANTONIUS CIVITER CARM. ET D. PETRUS PONS.
DIEBUS XXIII. ET XXIII. JUN. AN. MDCCXXXV.

QUIBUS DEXTERAM TENET

FR. JOSEPHUS MATARO

IN PUBLICA P. CARMENITANUM MAGONENSIS CATHEDRA

PHILOSOPHIAE PROFESSOR.

LOCUM PUGNAE HABIT TEMPIUM CARMENITANUM

TERMINUM CIVITATIS HORA IV. POMERIDIANA.

FACTA & CULIBET POST IN. SINGULIS IMPUGNANDA

UNIVERSITATIS

EX PRAELO JOANNAE FABREGUES VID. REG. TYPOG.

DE NOTIONE PHYLOSOPHIAE.

PHYLOSOPHIAE nomen, Pythagoras omnium primus, si concordi Historicorum traditioni creditur, in mundum invexit, cum Leontio Syciniorum Tyranno ipsum interroganti an sapiens esset? modestiae ergo respondit: se non sapientem, sed Phylosophum, hoc est studiosum, amantemque esse sapientiae. Et ita hoc nomen deinde posteris placuit, inquit Aug. 14. de Trin. c. 1., *ut quantalibet de rebus ad sapientiam pertinentibus doctrina, quisque, vel sibi, vel aliis videretur excellere; nonnisi Phylosophus vocaretur.* Quamobrem, si nominis vis expectetur; nihil aliud innuit Phylosophia, quam studium, amoremque sapientiae. Si vero ad ipsam rei naturam attendamus, à variis, tum veteribus, tum Recentioribus, variè definitur. Diversas illas definitiones describere, et longum, et inutile foret. Eam ergo, quae magis nobis arridet, statim proponimus. Phylosophia recte definitur: *Cognitio ex primis principiis evidenter deducta.* Nedum igitur possibilem sed etiam existentem scientiam Phylosophiae recognoscimus: firmiter tenentes contra Petrum Charron, Pyrrhonem, Bayle, Scepticosque omnes, multa, adeo esse certa, et explorata; ut dubium generale, et effectivum de omnibus, nefas sit admittere. Dividitur in Logicam, Metaphysicam, Physicam, et Moralem; quae totidem partes ejus sunt,

sunt, quas nos disputationi subjiciemus; una dumtaxat postrema excepta, cui comparandae, temporis penuria, nimiaque aetatis nostrae teneritate, navare, haudquaquam potuimus,

LOGICA.

SUUM nomen habet à graeca voce, quae idem significat, ac sermo; quia circa sermonem, potissimum interiorem, seu cogitationes nostras, versatur. Scientia practica est mentis operationes dirigens. Hujusmodi autem operationes, quae illius constituunt objectum, ad quatuor praecipue revocantur: perceptionem nimirum, five ideam, iudicium, ratiocinationem; et methodum.

Idea.

ALIUD est nihil, quam mera alicujus objecti repraesentatio in mente existens. Dividitur autem in innatam, adventitiam, factitiam; multasque alias subit partitiones, de quibus in palaestra. Verumenimvero admittere haudquaquam possumus illam ideae divisionem, quae RR. familiaris est, in claram nempe, et obscuram, distinctam, et confusam: sustinentes ideas omnes claras esse, ac distinctas; ita ut proprie loquendo, nulla sit obscura, nec confusa.

Idea multifariam exterius manifestatur: illudque, quo ipsa propalam exit, vocatur signum; quod itidem multiplex est, naturale scilicet, arbitrarium, seu adplacitum, certum, incertum &c. Omnia inter signa, tanquam nitentiora triumphant

phant vox, seu locutio, et scriptura. Vox definitur: *Sonus articulatus ab homine prolatus, cum intentione aliquid significandi.* Voces, tum rerum, cum cogitationum signa sunt arbitraria, non naturalia; ipsisque, praeter ideam principalem, quam juxta primariam significationem exhibent; subsunt quandoque aliae, quae secundariae, aut accessoriae nuncupantur. Cum autem, vocibus, suas cogitationes sibi invicem manifestare ii tantum possent, qui eodem tempore, iisdemque in locis viverent; eò pervenit humana industria, ut scripturae auxilio, absentes cum absentibus, et viventes cum mortuis quasi colloquerentur. De scripturae originæ duae potissimum sunt apud Eruditos sententiae. Prior eorum est, qui contendunt ipsam fuisse Moyse divinitus datam, quando suam legem in lapideis tabulis exaravit: posterior eorum, qui artem illam existimant ab Aegyptiis primum inventam; deinde apud coeteras Gentes, decursu temporis, invaluisse. Haec nostri est beneplaciti,

Judicium.

NON est perceptio relationis duas inter, vel plures ideas intercedentis cui mens acquiescat, ut vult Malebranche: sed mentis, de idearum convenientia, vel repugnantia pronuntiantis, sententia. Actus mentis est, et quidem simplex; quantumcumque hoc ultimum Dagoumerio displiceat: causa vero ipsius efficiens, voluntas. Judicium bifariè de rebus fertur: aliud enim est de rebus in ordine ad nos; et aliud de rebus in ordine ad se. Illo, quod est de rebus in ordine ad nos, non adfirmatur quid res sit; sed quid, dumtaxat, nobis appareat, aut videatur: quod vero est de rebus

in

in ordine ad se; quid res aliqua in se sit, pronuntiat. Multiplex est illius partitio, in necessarium, videlicet, et liberum; in verum, et falsum; evidens, et inevidens; propabile, et improbabile, de quibus omnibus, sicut, et de motivorum certitudinibus, metaphysica, physica, et morali responsa, rogati, ultro dabimus.

SEX apud Phylosophos enumerari solent iudicii motiva; nempe sensus intimus, evidentia, sensuum relatio, testimonium hominum, memoria, et analogia. Sensus intimus est perceptio, qua mens de praesenti suo statu admonetur; motivumque est iudicii metaphysicé certum. Itidem prima existit veritatis regula respectu iudiciorum, quae de rebus, prout se habent in ordine ad nos, feruntur.

VETERES evidentiam definiebant: *fulgorem quemdam, qui mentis assensum rapiēbat*. Haec autem vaga potius est Oratoris descriptio, quam accurata viri phylosophantis definitio. Ipsa igitur rectius diceretur perceptio clara, et distincta convenientiae, aut repugnantiae idearum inter se. Est motivum metaphysicé certum, primaque veritatis regula respectu iudiciorum, quae de rebus in ordine ad se feruntur: ita autem, ut suam certitudinem à veritate Dei haud mutuetur.

SENSUUM relatio tanquam efficax veritatis argumentum habetur, si triplex illam comitetur conditio; videlicet 1^a. ut cum ratione consentiat: 2^a. ut constans sit, et perpetua: 3^a. ut sit uniformis, sive, quod idem est, ut unus sensus alteri non contradicat. Sensuum testimonia idoneam non subministrant regulam, qua certo de statu, et natura corporum ju-
dicare

dicare possimus: bene vero ad judicandum multa generatim existere corpora.

PLURIMA sunt, quorum cognitio non potest, nisi ex hominum testimoniis, obtineri; facta nimirum, quae propriis haud vidimus oculis. Extitisse homines, qui factis hystoricis fidem non esse adhibendam contenderent; docet experientia: fuisse autem, qui de omnibus ex animo dubitaverint, non libenter crediderimus. Vaferrimus Bayle, qui incredulis, quantum potest, arma subministrat, unde quaque argumenta corrasit, quibus certitudinem hystoricam labefactare conatur. Iisdem non parum favet Hardouin, qui post immensos, in antiquitate scrutanda, exhaustos labores, eo delirii pervenit; ut in veteri hystoria nihil certi habuerit. Nos autem generale de factis hystoricis dubium utraque manu rejicimus, statuentes, ex hominum testimonio aliquando facta coëva posse nobis constare: nec hoc tantum; verum etiam certam factorum jam diu praeteritorum cognitionem ex eodem fonte hauriri posse.

CUM Religio Christiana factis supernaturalibus potissimum nitatur; nihil non molantur increduli, ut persuadeant, circa hujusmodi facta, nullius momenti esse hominum relationem. Illos autem peracutis telis confodire parati sumus, defendendo ex hominum testimonio constare posse factorum supernaturalium, seu miraculorum veritatem.

AD duo posteriora judicii motiva gressum facientes memoriam scilicet sive recordationem, et analogiam, declaramus;
primam

primā motivū semper esse judicandi certū; secunda vero, licet non semper sit tale motivum; nihilominus, plurimis in circumstantiis, tanta pollet efficacia ad veritatem detegendam; ut errorem haudquaquam compatiatur.

Ratiocinatio.

SPECTARI potest, vel quatenus in mente latet, et tunc ratiocinii nomen retinet; vel quatenus extra mentem profertur, tuncque dicitur argumentatio. Prout in mente est definiri potest: *actus mentis simplex, quo unum iudicium ex pluribus aliis infertur.* Et quamvis duo saltem iudicia praevia supponat; unica tamen est animi operatio; cum ex illis haudquaquam componatur.

COGNITIONES ope ratiocinii comparatae, discursivae appellantur: quia iis mens nostra, à magis noto ad minus notum, à certis ad incerta discurrit. Haec laboriosa cognoscendi ratio infirmitatem probat humanae mentis, quae cum multarum propositionum veritatem, aut falsitatem nequeat primo veluti oculorum coniectu perspiscere; propositionum cognitarum adminiculo, alterius propositionis ignotae notitiam assequitur. Hinc Deus non discurrit, non ratiocinatur; quia primo intuitu omnia, et singula aequaliter pervidet.

Argumentatio.

NOMEN ducit ab argumento, seu medio termino, cujus
ope,

ope propositio, seu quaestio, quae dubia erat, certa fit. Definiri potest: *Oratio ratiocinii interpretis, in qua una propositio inferatur ex aliis.* Varias sunt ejus species, nimirum Syllogismus, Prosyllogismus, Epicherema, Sorites, Dilemma, et Inductio, quae tamen omnes, ut imperfectum ad perfectum, ad Syllogismum revocari possunt.

SYLLOGISMUS est argumentatio tribus constans propositionibus, ita dispositis; ut è duabus tertia inferatur. Ejus regulae à veteribus traditae sunt, et arte, et sagacitate maxima digestae: Sed alia est generalior à RR. inventa, et quae coeteras omnes complectitur. Hanc videas: *Una praemissarum conclusionem contineat, et altera contentam declaret.* De aliis argumentationis speciebus, de Syllogismorum regulis coeteris, sicut et de Sophismatibus tum intellectus, cum voluntatis, in circo, responsa dabimus.

Methodus.

ACTUS est mentis cogitationes suas certo disponentis ordine, qui ad veritatem, sive inveniendam, sive aliis demonstrandam fit accomodatus. Cum inordinata, et confusa cogitationum series ad scientiam comparandam, nullius sit auxilii; magni facienda est illa mentis functio, quae omnia ordine suo digerit, methodus scilicet, quo plurimum adjuvatur ingenii vis ad res dilucide percipiendas.

DUPLEX distinguitur Methodus, analytica nimirum, et synthetica.

synthetica. Prior, quae resolutionis etiam dici solet, ab examine cujusdam rei particularis, ad notiones communes, sive ad principia generaliora progreditur. Posterior, quae et compositionis appellatur, oppositam insistens viam, à principiis generalioribus, ad notiones speciales descendit.

METHODUS analytica plerumque ad detegendam veritatem ignotam, et quaestionum solutionem obtinendam: synthetica vero, ut veritas cognita aliis demonstretur, usurpatur. Cartesius, eximius ille Philosophiae recentioris Parens, consideravit, omnes pene cognitiones, etiam eas, quibus homines constantissime adhaerent, sine ullo examine ab iis receptas esse; plerasque solis sensuum impressionibus fundatas, à quibus tamen nos quotidie decipi constat. Id secum reputans egregius ille Philosophus, ut mentem à praecipuis, et incertis cognitionibus purgaret; statuit, omnes cognitiones severiori examine excutiendas esse. Methodus haec nova Cartesii, seu dubium generale methodicum viro Philosopho dignum est.

METAPHYSICA.

SCIENTIA est, quae de rebus supra naturam corpoream positis, et ab omni materia segregatis differit. Ens autem duobus modis à materia potest esse secretum: nempe, vel ex natura sua, vel, per solam mentis cogitationem. Hinc duplex distinguitur Metaphysica, generalis scilicet, et specialis.

METAPHYSICA

METAPHYSICA

Generalis.

ALIO nomine dicitur *Ontologia* à duobus vocabulis graecis, quae idem significant ac *sermo de ente*. Versatur enim circa ens generatim acceptum, à variisque speciebus, et individuis praecisum, quae universalem entis notionem, et naturam contrahunt. Nulla forte est Philosophiae pars, quae abstrusis simul, et otiosis quaestionibus magis luxuriet, et in qua subtilitati magis indulgeant scolastici. Nos vero ex trienniali nostri studii exercitatione pauculas selegimus, quae utiliores visae sunt, ut in praesentiarum publicam ad pugnam exponamus.

Ens.

QUID sit, facilius est cogitare quam definire. Vox enim illa ex earum numero est, quae definitione fierent obscurae. Itaque non tam definiti potest, quam describi. Nomine entis intelligitur, quod opponitur nihilo, sive quidquid existit, vel existere potest. Entis autem possibilitas, ut Cartesianis placet, ab Omnipotentia, et libera Dei voluntate pendet. Verum enim vero opinionem hanc, tamquam minus veram, rejicimus; sentientes ipsam in attributorum consensione sita esse.

ENTIS essentia est illud sine quo ens, nec esse, nec concipi potest: dupliciterque distinguitur, in metaphysicam scilicet, et physicam. Essentiae rerum metaphysicae sunt necessariae, et immutabiles; physicae vero sunt quid contingens, et mutabile.

Causa, et Effectus.

CAUSA definiri potest: *Illud cuius virtute existit aliud, quod vocatur effectus.* Quinque generatim recensentur causae, nempe efficiens, finalis, materialis, formalis, et exemplaris; de quibus, sicut et de aliis multis ipsarum divisionibus interrogati.

CAUSA prior est effectu; et quodam modo quidquid perfectionis in illo est in se continet. Ergo ens aliquod non potest esse sui ipsius causa: ergo iterum duo entia sibi mutuo causae esse nequeunt.

Substantia, et Modus.

SUBSTANTIA dicitur: *Ens in se subsistens.* Modus vero, est affectio, quae in substantia recipitur, ipsique inhaeret. Substantia dividitur in generalem, et particularem. Generalis in increatam, et creatam subdividitur: particularis vero, in totalem, et completam, ac partialem, et incompletam.

QUAE completa est, si rationis sit expers, appellatur suppositum: si vero rationis sit particeps Persona, vel Hypostasis. Substantia singularis non constituitur Persona, vel suppositum per modum aliquem positivum superadditum, sed per solam negationem conjunctionis cum altera natura, qua perficiatur.

Finitum, et Infinitum.

ENS omne finitum est, aut infinitum; inter utrumque, enim,

enim, nihil medii intercedit. Finitum dicitur quidquid intra quosdam entis, et perfectionis gradus ita coercetur; ut omne positivum ulterius excludat. Spectari potest, vel materialiter, ut aiunt Scholastici, sive quoad positivum, quod continet; vel formaliter, seu quatenus positivum ulterius non cognoscit.

INFINITUM aliud est proprium, seu actuale; aliud improprium, seu potentiâ. Prius intelligitur illud, quod tantum est, tamque perfectum; ut majus et perfectius nec esse, nec concipi possit: posterius nuncupatur illud, quod nunquam tantum est, ut nova deinceps incrementa suscipere nequeat.

APUD omnes in confesso est finitum, et infinitum aliqua tenus à nobis cognosci, cum plures utriusque proprietates noverimus, et alterum ab altero facile secernamus. Verum qua ratione innotescant inter Metaphysicos non convenit. Nostrum videas placitum. Finitum in genere negative tantum cognoscitur sub ratione finiti: infinitum vero positivè in se propriaque forma, et ratione sui constitutiva. Idea infiniti actualis (quod unicum est veri nominis, nempe Deus) positiva est.

Relatio.

DEFINIRI solet à Phylosophis *respectus, ordo, vel habitudo unius ad aliud*; quam definitionem, tamquam meram vocabulorum logomachiam, rejicimus; volentes ipsam sic esse definiendam: *operatio mentis unum ad aliud referentis*. In qualibet relatione tria sunt distinguenda, nempe subjectum, terminus, et fundamentum. Subjectum illud est, quod refertur ad

ad aliud: terminus est res ipsa ad quam refertur altera: fundamentum est ratio propter quam res una ad aliam refertur.

RELATIO alia est identitatis, alia distinctionis: identitas autem est entis, in suo statu perseverantia; quae in physicam, et moralem, substantialem, personalem, et accidentalem distribuitur. Interroga autem, si lubet, an corpora viventia identitatem servant, sive physicam, sive moralem? utrum creata mens substantialem semper retineat identitatem? an individua rationalia personalem identitatem servant? atque itidem in quo Personae identitas sit constituta?

Duratio.

VULGO fingitur ens quoddam à coeteris omnibus secretum, quod neque substantia sit, neque accidens, et cujus natura in perpetuo quodam fluxu posita sit. Verumenimvero iste cogitandi modus nobis nec arridet. Illud quandoquidem durare dicitur, et ab omnibus intelligitur, quod pergit existere. cumque res incipiunt existere, incipiunt etiam durare; et quando existere desinunt, durare pariter cessant. Quamobrem rei cujuslibet duratio nihil est aliud, quam ejus existentiae continuatio.

TRIPLEX distinguitur durationis species, nempe aeternitas, aevum, et tempus. Aeternitas est duratio, quae nec initium habuit, nec finem est habitura: solius Dei propria est. Aevum duratio est, quae exordium habuit, sed numquam est desitura.

defutura. Alio nomine appellatur etiam immortalitas. Angelis et mentibus humanis competit.

TEMPORIS nomine generatim intelligitur quaedam duratio, qua, veluti mensura, aestimatur variarum rerum major, vel minor duratio. Cum autem mensura omnis debeat esse simplex, et uniformis; idcirco ad dijudicandam durationem adhibetur motus qui sit, quantum fieri potest, generalis, constans, uniformis, et notissimus. Unde Solis, et Lunae conversiones, tamquam aliarum rerum durationis mensuram, volumus venerari.

METAPHYSICA *Specialis.*

GRAECÉ Pneumatologia, juxta vim nominis idem significat, ac sermo de Spiritibus, quatenus lumine naturali innotescunt. Spiritus autem generatim duplex est, increatus videlicet, et creatus. Sed quoniam quae ad increatum, atque iterum ad Angelos pertinent potiori jure sibi vindicent Theologi; hanc illis operam relinquentes, quae humanum spectant, utpote Phylosophis propria, dumtaxat proponemus.

VARIAE à Phylosophis afferuntur mentis humanae definitiones. Prima est Recentiorum, à quibus post S. August., mens humana dicitur: *Substantia rationalis, seu cogitationis particeps, regendo corpori accomodata.* Secunda est quorundam è schola Phylosophorum

Phylosophorum. *Mens*, inquit, *est substantia spiritalis creata, et incompleta*. Et quantumcumvis istae definitiones in eadem ferè sententiam recidant; priorem tamen plaris facimus, quia clarius explicare videtur rei definitae naturam. Primum mentis humanae attributum in cognitione veri, et amore boni tamquam primis cogitationis elementis, situm volumus.

ESTO Phylosophis quibusdam RR., inter eos praesertim Lockianae doctrinae sectatoribus, videatur, mentis humanae naturam nobis esse ignotam; sustinemus nihilominus, illius nos, ideam claram, atque distinctam, habere. Insuper, duabus Cartesio, Malebranche, et omnibus fere saeculi proxime elapsi Phylosophis, mentem nostram essentialiter, ac proinde perpetuo cogitare. Circa ipsius originem variae Platoniorum, Pythagoreorum, Leibnitiorum, Paganorum, aliorumque Phylosophantiù prodierunt opiniones, quibus omnibus vale dicimus, scribentes, ipsam, nec Divinae substantiae, nec animae cujusdã mundanae particulam esse, nec ex traduce oriri. Mentis humanae ante corpora haud extitere, ut olim erravit Origines; sed spiritus omnes humani tunc creantur, cum, quibus destinantur corpora, suis organis satis instructa sunt.

INTER veteres Phylosophos extitere plurimi, qui mentem humanam esse corpoream docuerint. Inter Recentiores vero, alii mentis à corpore distinctionem aperte impugnarunt, ut Medicus *La Metrie*: alii vero eundem errorem, quasi per cuniculos, adoriuntur. Ab his posterioribus non satis recessit Locke, Phylosophus Anglicus, in eo capite sicut in aliis plurimis

plurimis audacior. Novatores iudem scelesti, Vaulterii, Alem-
berti, Dideroti aſſecclae obſtinati, qui noviffime in Gallia in-
ſurrexerunt, quique execrandam illam inſcriptionem: *Mors*
quidam eſt ſomnus ſuis afixerunt coemeteriis, nimis manifeſtè
oſtendere hanc ſe, Materialiſmi ſectam, amplecti. Nos igitur
contra exitialem hanc peſtem miſerrimis hiſce temporibus
latius graſſantem, mentem humanam, ſimplicem omnino eſſe,
omniſque expertem materiae, ſuſtinemus.

MENTEM eſſe corpori intimè conjunctam, quotidiano cõ-
probatur experimento. Verum in quo ſita ſit mirabilis illa
Animae, et corporis ſocietas, et quibus nitatur legibus mu-
tuum illud utriuſque ſubſtantiae adeo diſparis commercium,
ut explicarent Phyloſophi; varias excogitarunt opiniones. In-
fluxum phyſicum ipſam inter, et corpus (quod eſt Peripate-
ticorum placitum) harmoniamque praefſtitutam Leibnitii,
necnon et plasticum mediatorem Cudvortii, penitus reciji-
mus; ſentientes in eo conſiſtere mentis, et corporis noſtri
conjunctiõnem, quod ocaſione motuum corporis naſcantur in
mente cogitationes, et viciffim ocaſione cogitationum mentis,
exiſtentur in corpore motus.

NONNULLI perditii homines, ut intimos remordentis cons-
cientiae ſtimulos extinguant, ſuiſque cupiditatibus indulgeant
liberius, animae immortalitatem pro ſuis viribus aggrediun-
tur. Nos autem plus religioſè ſapientes, mentem humanam,
tam ab intrinſeco, cum etiam ab extrinſeco immortalẽ re-
cognoscimus: eamque ſuperſtitem, poſt diſſolutionem corpo-
ris, à Deo ſervandam; ut in altera vita dignè factis praemia,
vel male geſtis poenas recipiat, vindicamus.

SEDTAMEN

SEDTAMEN quoniam satis haudquaquam est Philosopho Christiano Animam venerari immortalem, alteramque adstruere vitam, in qua et praemia virtutibus, et supplicia vitiis decernantur; aeternam praeterea fore justorū beatitudinem, ac proinde vitam, suadente ratione, adfirmamus; fide divina itidem credentes, aeternas fore impiorum poenas Unde repugnare poenarum aeternitatem ab incredulis, ne demonstrari quidem posse, ostendemus.

PHYSICA.

NOMEN est graecum, ductum à voce *phusis* id est natura; quia naturam corpoream contemplatur. Illam dividimus in generalem, quae de universalioribus corporum proprietatibus differit; et specialem, quae circa corpora naturalia seorsim spectata versatur, et particulares eorum proprietates inquirit.

PHYSICA

Generalis.

UT modo dicebamus tota est in expendendis universalioribus corporum proprietatibus. Inter eas autem septem sunt praecipuae, quae specialem sibi respectum vindicant. Unicuique scilicet corpori ea sunt communia, ut extensum sit, ac divisibile, figuratum, et impenetrabile, ut exiguis foraminibus, sive, ut aiunt, poris sit pertusum, ut quemdam locum

locum occupet, et postremo, ut mobile, graveque sit,

Extensio, et Divisibilitas.

EXTENSAM esse quamlibet materiam, sive triplici dimensione in longum, latum, et profundum praeditam; nullus est, qui non fateatur. Ipsam iterum dividi posse, cum quotidie in varias partes resolvi videatur, ne inficiantur quidem ulli. Verumenimvero in assignanda materiae essentia, ejusque divisibilitate, praefigenda scinduntur Phylosophi. Quo ad primum caput, nos materiam, ex punctis inextensis, seu Zenonicis, vel etiam ex monadibus Leibnitianis haud constare, decernimus. Quo ad secundum vero, non solum corporum extensionem in partes dividi, quarum tenuitas omnem imaginandi vim superet, propugnamus; sed insuper eadem corpora in infinitum esse dividua.

Figura.

QUAM in omni corpore conspiscimus extensio, ex omni parte circumscripta est. Corpus igitur quodcumque intra certos extensionis limites coërcetur; ac proinde aliquam habeat figuram necesse est: haec quippe nihil est aliud, quàm limitum, quibus circumscribitur corporis cujuslibet extensio, dispositio.

CORPUS quodcumque suam figuram habet ita sibi propriam; ut à coëteris omnibus ejusdem speciei individuis.

secernatur

secernatur. Ex analogia etiam colligere licet, eandem esse formarum diversitatem in minutissimis corpusculis, quae sub obtutum non veniunt, et quae optimi tantum microscopii subsidio, detegere possumus. Natura enim in iis procreandis non minus foecunda; non minus dives in variandis pariter ipsorum figuris, sese videtur delectasse.

Impenetrabilitas.

EA proprietas est, qua corpus in certo quodam spatio ita existit, ut alterum in eadem spatii parte simul consistere nec permittat. Et quantumvis juxta vulgarem loquendi modum, chartam, aut spongiam aquâ, reliquaque corpora igne, penetrari dicamus; nihilominus tamen, revera haud proprie penetrantur. Corpus quandoquidem quodlibet naturale, vere philosophicè loquendo, impenetrabile est.

OCASIONE, et favore corporum impenetrabilitatis inventa olim fuit Campana urinatoris. Eo consilio excogitata fuit ut post naufragium, in aliave quadam circumstantiâ ex imo maris extraherentur vel navium reliquiae, vel praetiosae opes in pelagi sinu reconditae, quae perpetua sunt humanae cupiditatis irritamenta. Et quoniam ingeniosum est illud inventum, scituque dignissimum, non omnino praetereundum existimamus: ideoque quisnam sit illius campanae artificium, quis usus, quatenam sint incommoda, et pericula propter quae abolevit, inquirenti explanabimus.

POROSITAS.

Porositas.

IN eo sita est, quod solidae corporum particulae multis intercipientur spatiis, quae, vel omnino vacua sunt, vel fluido quodam subtiliori plena, eaque dicuntur pori. Proprietas est omnibus communis corporibus. Ejus existentiam probat atramentum, quod vulgo Sympathicum nuncupatur, cujus explanationem, si opus sit, faciemus.

QUANTITAS pororum absoluta determinari non potest; bene vero relativa. Non ideo semper corpus aestimandum est altero porosius, quia patentiores habet meatus: numerus quippe pororum in aliquo corpore saepe compensat, imo excedit pororum magnitudinem in altero.

Locus.

EST spatium in quo situm est corpus. Duplex distinguitur; alius scilicet verus, sive absolutus, alius relativus. Locus absolutus est immobilis pars spatii, quod corpus occupat: relativus vero nihil aliud est, quam ratio proximitatis, aut distantiae, quam habet corpus aliquod cum aliis corporibus.

IMPOSIBILE est, ut quisnam existat locus omni destitutus corpore; seu, quod idem est, dari vacuum tum coacervatum, tum disseminatum.

MOTUS.

Motus.

VARIAE ejus à variis Phylosophis proponuntur definitio-
nes inter quas omnes haec placet. *Translatio corporis ex uno
loco in alium.* Nullam efficientem causam praeter Deum re-
cognoscit. Dividitur in rectum, perpendicularem, et curvum:
in simplicem, et compositum: in uniformem, et variabilem.

DUAE sunt praecipuae motus proprietates, nempe velocitas,
et quantitas. In motu uniformi velocitas corporis cognosci-
tur, dividendo spatium per tempus: quantitas vero aestima-
tur, velocitatem multiplicando per molem.

SI molem, et velocitatem unius corporis noverimus, com-
perta erit motus quantitas, si moles per velocitatem mul-
tiplicetur: cognitis vero quantitate motus, et mole; aperta
erit velocitas, si motus quantitas per molem dividatur. In-
dem si tibi compertae fuerint motus quantitas, ejusque ve-
locitas; molem facile deprehendes, motus quantitatem di-
videndo per molem.

Motus Leges.

NIHIL aliud sunt, quam certae regulae, juxta quas corpora
constanter moventur. Generaliores accipias:

Lex 1ma. *Corpus in aliquo statu positum, eum constanter servat;
donec ab illo per aliud corpus fuerit deturbatum.*

Lex 2^a. *Corpus in quiete positum, in ea permanebit; quamdiu
nullum aliud occurrat, cujus percussione moveatur.*

Lex

Lex 3^a. Corpus in motu constitutum, in eo perstabit; donec ab aliqua causa externa sistatur.

Lex 4^a. Corpus motum, eandem sequi directionem perget; nisi ab ea, alterius corporis occursum, deflectere cogatur.

Lex 5^a. Corpus eandem retinebit velocitatem, nisi obstiterit causa quaedam externa.

Lex 6^a. Corpus motum lineam rectam insistit, quamdiu ab ea recedere, per obvia corpora, non cogitur.

Lex 7^a. Corpus in orbem actum, nititur à centro sui motus recedere.

Lex 8va. Si corpus plurimis simul impellatur viribus; singulis quantum potest obsequitur.

Lex 9na. Corpus generatim duabus impulsu viribus diversis, id est quarum directiones angulum efficiant; sequitur diagonalem parallelogrammi, cujus latera virium directiones exhibeant.

Lex 10ma. Corpus duabus impulsu viribus, quarum directiones angulum efficiant; integram decurrit diagonalem, intra idem tempus, quo latus unicum peragraret, si ab unica vi moveretur.

Hydrostatica.

EA est Mechanicae pars, quae differit de liquorum pressione, et aequilibrio, sive inter se, sive cum corporibus, quae in iis immerguntur. Corpus autem liquidum illud dicitur, cujus partes minutissimae, et facile mobiles, ita cuilibet impressioni cedunt; ut statim diffluant, nisi à corporibus circumstantibus coërceantur.

LIQUIDA, juxta directionem quamlibet, aequaliter premunt; id est à summo deorsum, ab imo sursum, et versus latera

latera. In uno eodemque vase contenta, partem vasis sibi subjectam premunt, seorsim à lateribus; aestimandaque illorum pressio est ex altitudine et basi, quaecumque sit vasis figura. Si vero ipsa pressa sint; eo semper allabuntur ubi minor est vis resistens. Sibi permixta, primum ad libellam sese componunt; deinde in aequilibrio constituuntur.

LIQUORES ejusdem naturae, seu, ut aiunt, homogenei, in duobus tubis communicantibus, sese pariter ad libellam componunt, ac si essent in unico vase, et in aequilibrio stant. Verum enim vero, si sint diversae gravitatis specificae; in aequilibrio non constituuntur, nisi ipsorum altitudines sint in ratione reciproca gravitatum specificarum. Aquae salientes ad eandem fere altitudinem ascendunt ex qua descenderant: numquam tamen accidit, ut totam prorsus receptaculi, ex quo defluerant, altitudinem assequantur.

UBI corpus solidum fluido immergitur, si est ejusdem gravitatis specificae; debet in aequilibrio constitui, quocumque in fluidi, loco versetur; id est vel in fundo, vel in medio, vel in ipsa superficie. Quando vero est fluido specificè gravius, tunc fundum petat necesse est, cum suae gravitatis excessu. Si vero specificè levius sit sursum ascendet ea vi, quae excessui gravitatis fluidi erit aequalis: ita ut tantum immersus remaneat in iis partibus, quae locum occupent voluminis fluidi, totum corporis pondus exaequantis.

Aëreometria.

Aëreometria.

MECHANICAE itidem pars est, quae aëris proprietates, et effectus exponit. Aër autem est fluidum illud globo terra-quo circumfusum, quod licet oculis inconspicuum; existere tamen demonstrant tum venti, quibus flantibus aërem sentimus liquidum; tum nubes, quae certo ad tantam altitudinem non fluctuarent pensiles, nisi à fluido quodam sustinerentur.

AER corpus est fluidum, grave, et elasticum, quod comprimi, condensari, dilatari, et rarefieri potest. Ipsius elaterium in omnem partem agit. Gravitationem vero ejus, experientia constat in aequilibrio esse cum aquae columna ejusdem diametri cujus altitudo sit 32 pedum cubicorum. Igitur supra totam hominis regularis superficiem, quae quindecim pedes quadratos vulgo continet, pondus 36480 librarum aëris incumbit.

VARIA sunt aëris effectus phenomina; quae ex illius gravitate, pressione, vel elaterio nascuntur; inter quae principem locum tenent ascensus, et suspensio liquorum in tubis. En, circa hoc, nostrum placitum. Liquorum in tubis vulgaribus, et antliis ascensus, et suspensio ab aëris pressione oriuntur.

EXPERIENTIA constat aërem esse modo magis, modo minus gravem, calidum, frigidum, densum, et humidum.

Quapropter

Quapropter excogitata sunt instrumenta, quorum ope de hujusmodi variationibus judicari posset. Illud, quod aëris gravitatem designat dicitur barometrum: secundum, quo diversi ejus caloris gradus innotescunt, vocatur thermometrum; tertium, quo densitatem aëris cognoscimus, appellatur manometrum: quartum, quod ejus humiditatem indicat, hygrometrum nuncupatur. De cunctis, si placer, explanationem, in conflictu, faciemus.

Corporum Gravitas.

VIS illa est, qua corpora sursum projecta versus terram deprimuntur. Nonnulla sunt, quae inter gravia enumerare refugit imaginatio; quia sursum ferri, et globi terrestri centrum effugere consuevere, quales sunt vapores, fumus &c. Iis tamen corporibus communem esse gravitatem, experientia teste, demonstratur.

VIS, quam in omnia corpora exerit gravitas, non sequitur rationem directam molium, ut bona fide quidam veteres crediderunt; sed in omnibus corporibus aequalis est. Igitur, si diversa corpora ab eodem puncto, vel projecta, vel prolapsa, velocitate diversa, ad terram deveniunt; id, non gravitati, sed eorum volumini, interjectoque aëri tribuendum. Non loquimur tamen de corporibus in diversis globi terraquei partibus constitutis: quandoquidem versus polos fatemur, majorem esse gravitatis actionem, quam versus aequatorem.

VELOCITAS

VELOCITAS corporum perpendiculariter descendentium, eadem ratione crescit, qua tempus: spatia vero aequalibus decursa temporibus se habent inter se ut numeri impares 1, 3, 5, 7 &c: quae autem diversis temporibus emensa sunt, ut quadrata temporum. Mirari solent imperiti homines a Phylosophis tanto studio inquiri, cur gravia decidant? hancque in promptu rationem esse existimant, quod non sustineantur. Quod vero rudibus ita facile, et obvium videtur; nobiles Phylosofos, ob suam difficultatem, varias in sententias distrahit; et adhuc sub iudice lis est. Itaque neque Peripateticos, neque Cartesianos, neque Dom de *Molier*e, neque Newtonianos causam gravitatis cognovisse propugnamus; sentientes usque adhuc, omnibus esse ignotam.

PHYSICA

Specialis.

CIRCA varias corporum species, qualitatesque sensibiles versatur, quarum quasdam in proopatulo deferemus nostram, in singulis, aperientes sententiam libera in arena propugnandam. Corporum qualitates praefatae aliae ad tactum, ad gustum, et olfactum aliae, alterae ad auditum, reliquae tandem ad visum pertinent. Nimis breve triennale curriculum reperimus, ut omnes inquirere potuissemus; ideoque quasdam, quas tenerae nostrae aetati tempus, et labor permiserunt, pro palam dabimus.

NIHIL

NIHIL sensus nostros ferit vividius, quam ignis; qui licet primo aspectu videatur notissimus; ipsius tamen natura abscondita est, explicatuque difficilis. Cum igitur intima ipsius constitutio nos lateat; ejus dumtaxat descriptionem tradere fas est. Illam videas: impugnare: Ignis est *fluidum ubique diffusum, cujus partes sunt tenuissimae elasticae, rigidae motuque pernicissimo agitatae, quaeque rarefactionem, combustionem, calcinationem, vel ebullitionem procreant.* Vividior est per hiemem, quam per aestatem, faciente gelu, quam coelo nimbo, et pluvio.

CALORIS nomine eam nonnullorum corporum proprietatem intelligimus, quae tactus organum ita commover, ut inde, tamquam occasione nascatur in Anima sensus ille, qui tale sibi vindicat nomen. Ejus causam, putant Cartesiani, sitam esse in motu partium corporis vehementi, et perturbato. Nostra tamen illis haud adjungimus vota; sed è contra adstruimus calorem ex igneis particulis è corpore calido erumpentibus ortum ducere.

CALORI ex diametro oppositus frigus existit: circa cujus naturam non levis est inter Physicos disputatio. Si Cartesianos audias, frigus aliud est nihil, quam cessatio, vel imminutio motus in corporum partibus insensibilibus. RR. vero plerique frigorem volunt, ex parte corporis frigidi, in nullo alio nisi in partium ignearum vel absentia, vel quiete consistere. Isti nobis placent.

MAJUS flante, quam silente vento frigus percipitur, in montibusque Peruvianis, et aliis altissimis, licet sub zona torrida constitutis, viatores nedum aestu immodico laborant; tanto

frigore

frigore corripuntur; ut nisi diligenter sibi provideant; toti subito rigescunt et gelu torpent. Nonnullis igitur in locis vel media aestate, maximum saevit frigus, et aqua in glaciem concrevit.

GLACIES est corpus perlucidum, fragile, durum, quod ex liquido in solidum fuit conversum: et ita quandoque firma est, ut mallei ictibus ex aequo resistat, curribusque vehendis par evadat. Quamvis frigus glaciei causa sit efficiens; tamen, si statim ab initio maximum est, impedit ne tota fluminum superficies in glaciem concrevat.

GUSTUS est veluti explorator quidem in ea corporis parte, constitutus, quâ iter cibus patet, ut quae salubria sunt, aut perniciofa dicernat. Ejus objectum sapor est, qui ex parte corporis sapidi, in illius particularum motu, figura, aliisque affectionibus mechanicis consistit.

NIHILOMINUS eadem corpora diversos, in diversis hominibus, sapes excitant: et insuper idem homo, modo corpus aliquod sapidum, vinum *ex. cau.* vix gustare potest, si quidpiam pingue comederit; modo illud pergratum experitur, si quid falsi praegustaverit. Tandem quidam homines, licet id mirabile sapiat, congenitum habent erga nonnullas dapes, odium.

CIRCA causam odorum mechanicam sat concordés sunt Physici RR., cum quibus dicimus, ipsos consistere in effluvio partium sulphurearum, quae sunt tenuissimae. Corpora odorifera, quae inter campos, vel aequora aëri libero exposita perstant,

perstant, mane vix olent, cum adhuc rore perfunduntur. Hieme minus olent corpora, quam aliis anni tempestatibus. Flores hortorum per aestatem serotino tempore magis olent, quam dum fervet solis calor.

CORPORA dura, quae ex se nullum astant odorem, post frictionem tamen, unctionem, aut fermentationem, odorata sentiuntur. Quaedam, dum putrescunt, jucundius olent. Alia tam fortiter olent; ut cerebrum quandoque perturbent, animique deliquium inducant.

SONUS ex parte corporis spectatus consistit in ejus partium insensibilium motu tremulo, reciproco, seu vibrationis. Cumque manifestum sit, corpus quodcumque sonorum per se, et proxime auditus organum non afficere; aliud corpus tanquam ejus vehiculum, quo ad aures nostras sonus deveniat, necesse est assignare. Istud est aër.

SONUS ab aere non diffunditur per motum undulationis, sed per motum ipsius tremulum, seu vibrationis. Utrum etiam aqua sit soni vehiculum, et quomodo? an corpora etiam solida possint sonum transmittere? Urbane petenti, politicè satisficiemus.

SONI, pro variis modis quibus nervos concutiunt, et spiritus animales impellunt, varios, in Anima, affectus excitant. Modulationis phrygiae in Alexandri magni animum tanta vis fuit, ut eâ Thimotheus Musicus, illius instrumenti pulsator dexter, Principem, nunc ad arma capescenda concitaret, nunc ipsius iracundiã compesceret, nunc à tristitiae sensu ad laetitiam revocaret.

revocaret. Agamenon quoque, contra Teucros profecturus, suae mulieris fidelitati haud satis confidens, cum ea reliquit Demodocum Musicum; ut suae artis usu ejus mederetur incontinentiae: et revera Egeus illius captus amore, nihil de ipsa, quousque Musicum ferro peremit, obtinere potuit. Ergo Musica utilis valde est, perpetuoque in societate humana laudanda? Ita sane. Plurimum enim conducit tum ad salutem corporis, cum Animae. Haec est sententia nostra. Si non placet impugna.

TANTAE virtutis est harmonia, ut non tantum hominum sensibus moderetur; sed insuper suum, in belluas ipsas, exerceat imperium, ipsas oblectet, et laetas faciat. Bruta ergo habent animam spiritualem, et sentientem ut subsilire, et delectari, harmoniâ, possint? Ita credimus. Nihilominus contrariam opinionem, licet falsam, quae ipsa tamquam mera automata exhibet, ut probabiliorem, si vis, sustinebimus.

Vidit. = *F^r. Antonius Villalonga Prior.*

Visto. = *PUJOL V. G. O.*

IMPRIMASE
ANUNCIAT.

revocaret. Agamemnon quoque, contra Lectores profecturus,
tunc mulieris libidini haud satis confidens, cum ea respicit
Demodocum: Mulcibus; ut sua avis ubi est moderetur in
Conventibus; et revera Egeus illius caput aperit, nihil de
ipia, quousque Mulcibus terro parentis, obinere potuit. Est
go Mulcibus nullis valde est, perpetuusque in societate humana
laudanda? Ita sane. Plurimum enim conducit tum ad salutem
corporis, cum Animo. Haec est sententia nostra. Si non
placet impugna.

TANTAE virtus est harmonia, ut non tantum hominum
sensum moderetur; sed insensum in bellis, in iis, extra
cert imperium, ipsa opus faciat. Bona ergo
habet animam spiritibus, in se, in se, in se, in se, in se,
delictum, harmonia, in se, in se, in se, in se, in se, in se,
tanta opinione, in se, in se, in se, in se, in se, in se,
et autem exibat, de se, in se, in se, in se, in se, in se,

Vide = F. Antonis Villalpanda
Vide = P. G. O.

IMPRIMAS
MADRID

[Faint, illegible handwriting at the top of the page]

[Faint, illegible handwriting in the middle of the page]

cujus explicationem, si opus est, faciemus.

quae exhibet et ars et studio

2

Corporatione Territoria etc.

in certamine referre in animo est

66-1